

JOZEF BRANECKÝ

KRÁTKE DEJINY
ZUBORSKÉHO KLAŠTORA A OPÁSTVIA

Toto je e-kniha, ktorú môže každý rozširovať voľne a zdarma v elektronickej podobe, je nepredajná, dostupná aj na internete.

Táto e-kniha je vydaná ako 7. zväzok v rade "Branecký každému a všetkým", je súčasťou digitalizácie diela Rektora Piaristov pátra Jozefa Braneckého, je súkromnou iniciatívou vzniknutou v roku 2013 na základe súhlasu vlastníka autorských práv, zdarma, bez podpory Mesta Trenčín, štátu, Európskej únie či iných inštitúcií.

Cieľom je zachovať a voľne šíriť dielo, odkaz a pamiatku Rektora Braneckého.

Ako podklad pre túto e-knihu bola použitá kniha z knižnice pána Hieronýma Liptáka.
Digitalizoval Ing. Vojtech Brabenec,
Trenčín, 2015-2016, Klub starých Trenčanov.

www.trencan.6f.sk (jar 2016)

J. E. arcibiskup Dr. Karol Kmeťko, biskup nitriansky,
mecená zuborského kláštora.

Krátke dejiny zuborského kláštora a opátstva

Napísal

Jozef Branecký

Pánu
Antonovi Čadaffovi
spovedanom venuje:
v Trenčíne 6.9.46.
Jozef Brabec
autor.

Úvod

Zuborský kláštor je do kamene vtesaný dokument zbožnosti a usporiadanejho života našich predkov už pred tisic a viac rokmi. Duša každého Slováka musí sa naplniť šľachtou hrdošou a vznešenou pýchou, keď počuje: Nitra, Zubor, zuborský kláštor. Tento kus slovenskej zeme má byť každému Slovákovmu najdrahším darom Nebies, lebo najprv tu sa hliasať spásomosné evanjelium Kristovo, lebo je posvätený životom a blahodarným účinkovaním sv. Ondreja a Beňadika, lebo odňato vyvierala národná a kultúrna vyspelosť našich predkov. Kultúrne veľavýznamný je záznam v listine kráľa Kolomana z roku 1111, kde sa dočítame, že medzi ňajmi nitrianskymi kanonikmi Villermus bol gramatikus-učiteľ.

Najstaršie dejiny tejto požehnanej zeme sú slavnými dejinami i slovenského národa.

Kedže teda Nitra, čiže podľa záznamov z IX.—X. storočia: Nitra, bola koliskou slovenského kultúrneho ducha, centrom slovenskej svojpráznosti a samostatnosti, právom pokladáme Nitru za mat slovenského národa, s ktorou úzko sú späté dejiny zuborského kláštora. Sú bohaté, poučné a slovenský národ predstavujú nám v jeho veľkosti a duševnej bohatosti.

O mene Zubor

Než by sme prešli na dejiny zuborského kláštora, chceme odôvodniť, prečo menujeme ten vrch Zuborom a nie Zoborom, ako sa všeobecne piše i dnes.

V najstarších listinách prichodí tento vrch ako: Zubor, Zubor. Tak v životopise sv. Zoerarda-Ondreja, ktorý napísal biskup Maurus r. 1074, tiež abbas Zuburius, mons Zubor. Na najstaršej pečati opátstva z XIII. storočia figuruje: Sigillum Capituli Ecclesiae S. Ypoliti de Zuburio. V listine kráľa Bela IV.: Monasterium de Zubor. Riadime sa s ustálením univ. prof. Dr. Stanislava: »Zobor je maďarský pôd a vznikol zo slovenského Zuboru.« (Naš národ, nov. 1943.)

Súvisie s týmto pomenovaním musíme protestovať proti potupnému záznamu Anonyma, neznámeho notára kráľa Bela III. (kráľ zomrel r. 1196). Tento notarius napsal, odtiaľ vraj mnoho vrchu Zubor, lebo Maďari tam obesili Zubora, ducem nitrensem — slovenské knieža nitrianske.

— A predtým ten vrch nemal meno? — pýtame sa my.

Prislovujeme si stanovisko baška Škultétyho, ktorý zdôrazňuje v Slovenských počítadloch r. 1925: »Keď Maďari dostali sa do Nitry, našli tam už dávno ustálené, dnešnú topografické meno.«

A keďže Ján Melich, univ. profesor v Budapešti, predsa piše: »Povest Anonyma, hoci pretkaná prvkami bájky, má historické jadro, meno a osud Zubora Anonymus nemohol vybájíť z mena vrchu Zubor«, ako na protiargument odvolávame sa na väzneho maďarského historika Paulera, ktorý zdôrazňuje, že osoba kniežaťa Zubora je úplne vymyslená.

Podobne tak sa osvedčuje Roesler, Hunfalvy a Moór, ktorí jednohlasne zdôrazňujú, že Anonymus z mena vrchu Zubor urobil slovenského panovníka a potom vybájil tú hanebnú povest, aby Maďarov vraj predstavil čím udanejšími.

S pokojnou myšľou môžeme zdôrazniť: Nás mohutný, 587 m vysoký, vrúcnou modlitbou sv. Ondreja a Beňadika posvätený vrch Zubor nikdy neboli poškvrnený potupnou smrťou slovenského kniežaťa!

Kto založil zuborský kláštor

Kto založil zuborský kláštor a s ním opátstvo, s historickou istotou nevieme povedať.

Kráľ sv. Štefan nie. Opátstvo je omnoho staršie. On ho len obdaril. (Rex Stephanus dotáverat monasterium S. Ypoliti de monte Zubor — čítame v listine kráľa Kolomana z roku 1111.) Ved už pred jeho nastúpením na uhorský trón vedelo sa o tomto kláštore ťažko-daleko, i za hranicami krajiny. Tak prišiel sem de terra Poloniensiens — z Poľska pustovník sv. Ondrej, ktorý zomrel na Skalke pri Trenčíne r. 1010, teda na začiatku panovania sv. Štefana.

Zuborský kláštor musí byť omnoho starší.

Teda kto ho založil?

S veľkou pravdepodobnosťou kráľ Svätopluk, ktorý dal stavaf pri Nitrave na Zubore chrám pre pustovníkov: In latere montis Zuber olim tres Heremita inter magnum et inac-

Obraz pôvodného zuborského kláštora, založeného kráľom Svätoplukom. Kláštor je opevnený, v popredí s benediktinom, konajúcim Mšenu službu. Freska z XIII. storočia v kostole v Horných Kríkancach pri Nitre, objavená r. 1938.

cessibilem hominibus silvam ope et auxilio eius (Zuatopulchi) aedificaverunt ecclesiam — na svahu vrchu Zuber traja pustovníci vo veľkej a nepristupnej hore postavili kostol obecou a pomocou Svätoplukovou — zaznačil Kosmas, český kronikár.

Tažko pochybovať, že by im nebol postavil aj kláštor, ako menší objekt.

Zaiste ešte pred sv. Štefanom musel byť na Zubore kláštor, na ktorý sa odvoloval Maurus, pätkostolský biskup v Živote sv. Zoerarda (Monasterium Zuber). Tento kláštor nám vyobrazuje prastará freska v kostole v Horných Kršanoch, objavená r. 1938.

Starší pôvod kláštora, než z doby svätoštefanovej, dosvedčuje i ten historický fakt, že sv. Gerhard, misionár sv. Štefana, odňatočne pýtal a dostal pomocníkov-misionárov Crata a Tasila, ktorí mu pomáhali hlásať evanjelium medzi pohanskými Maďarmi v Čanadskej diecéze s chválitebným výsledkom.

Kráľ Štěpán pluk usadil tu benediktínov, ktorí čoskoro boli dobre známi nielen v Nitre, ale i na kráľovskom hrade.

Biskup Wiching pôvodne tiež bol benediktín, ktorý členov svojej rehole zaiste radostne vital ako horlivých spolupracovníkov.

Svedectvo Maurusa, pätkostolského biskupa

O najstaršej minulosti zuborského kláštora poučuje nás Maurus, pätkostolský biskup v Životopise sv. Ondreja a Beňadika, ktorý napísal okolo roku 1074. Biskupom sa stal r. 1036. Predtým bol rehoftínikom na Panonskom vrchu, v Zadunajsku. Ako študent — čo mohlo byť okolo r. 1015 — počul zaujímavé veci o tomto kláštore, jeho obyvateľoch a najmä o sv. Ondrejovi od Beňadika, ktorý často (saepe) chodieval z Nitry k nim.

Rehoftínsky život na Zubore vtedy už prekvital. Kláštor bol obľúbený pre svoju požehnanú prácu a rozkvet Cirkvi a blaho slovenského ľudu. Opäťom bol Filip.

Další osud zuborského kláštora a opátstva

Od sv. Štefana do doby knífa sv. Ladislava (1077—95) niet dokumentov o zuborskom kláštore.

R. 1083 na zakročenie kráľa sv. Ladislava sv. Ondrej a Beňadik boli kanonizovaní v júli, kym sv. Štefan v auguste, biskup Gerhard v septembri a Imrich, syn Štefanov, v novembri.

Sv. Ladislav kaplnku sv. Ondreja a Beňadika v Trenčíne s horami, okolo nej sa rozprestierajúcimi, daroval opátstvu zuborskému. Vtedy ešte nebolo založené opátstvo na Skalke. Až r. 1220 založil ho Jakub I., nitriansky biskup.

Listina kráľa Kolomana z r. 1111

Táto listina je rozsudkom najvyššieho súdu o mýte ako príjme zuborského kláštora. Tiež zaisťuje desiatky ako ďalší príjem opátstva.

Je to najstaršia písomná pamiatka tohto druhu u nás a poskytuje nám obraz, ako sa pokračovalo vtedy v súdnicstve. A čo je pre nás najzaujímajšie, je výrečným dokumentom, že Nitru i začiatkom XII. storočia obývali Slováci, charakter ktorých formoval sa najmä na spravodlivosti a statočnosti, čo najpoprednejši občania potvrdili prisahou v kostole, postaviac sa smelo i proti záujmom eráru.

Listina je nesmierne vzácnym kultúrnym dokladom, že Nitra už na začiatku XII. storočia mala školu, lebo spomína sa v nej gramaticus-uctiteľ. Kapitola nitrianska vtedy mala štyroch kanonikov. Hradný kostol bol posvätený k úcte sv. Emmerama, Ondreja a Beňadika, kym zuborský kláštor a kostol boli pod ochranou sv. Hypolita. Mnohé vedomosti, najmä zemepisné, čo nám poskytuje tisť listina, nemali by sme odiaľať čerpaf.

Listina je písaná na koži v šírke 55,5 cm, vo výške 32,7 cm. Kráľovské pečať na rozkaz Kolomanov ovesnil na ňu záhrebský biskup Mannasses. Listina je dobre zachovaná. Pergament, než by boli naň písali, atramentom tenko počiarkovali, čo je i teraz dobre vidieť.

Listina má 20 a 1/3 riadkov. Je veľmi starostlivo a kaligraficky napísaná. Podľa vtedajšieho kancelárskeho zvyku dlhé spoluhalisky sú vycislované a začiatočné litery väčšie sú ešte väčšimi ozdobené.

Originál je v biskupskom archíve v Nitre. Máme z neho aj ohodnocený opis zo dňa 14. februára r. 1414. Na žiadost nitrianskeho biskupa a správcu zuborského opátstva Hinku vydal tento opis konvent vo Sv. Beňadiku nad Hronom.

Ako sa zrodila táto listina?

Ako sme už spomnuli, kráľ sv. Štefan bol štedrým podporovateľom opátstva.

Tak daroval kláštoru tretiu čiastku vodného mýta nitrianskeho a trenčianskeho, tvoriacu značný príjem zuborského opátstva.

Casom viackrát kráľovskí úradníci, ako erární zamestnanci, priehodiaci v tej listine pod menom kalizi, usilovali sa odcudziť toto mýto od opátstva pre erára. Na ľahšie opátom kláštora bol

Gottfried, rázny a nebojáčny muž, ktorý všeobecne hájil práva opátstva, takže spor dostať sa pred súd ostrihomského arcibiskupa.

Opäť Gottfried proti neprajníkom, na čele ktorých stál kapitán nitrianskeho hradu Poreus a Ethelius (Ethey), postavil rad všeobecne čtených a hodnoverných svedkov, ochotných dokázať staré právo opátstva na toto mýto. Bolo ich 12 a pochádzali z Nitry a okolia.

Išlo o dôkaz pravdy, že opátstvo už od čias sv. Stefana užívalo toto mýto. Medzi svedkami boli i vyše 80-roční Nitrančania. Súdiac podľa ich mien, všetci boli Slováci, čo je veľmi potenčné a vzácne pre vtedajšie národnostné pomery Nitry, ako centra slovenského života a našej kultúry. Ich mená sú: Una, Bača, Deda, Kača, Penaf, Sejun, Petrás, Kup, Subissa, Martin, syn Markov, Figa a starosta Peregrín.

Una a Bača cez dlhé roky boli nitrianskymi županmi. Ich predchodca zaistie bol Bukan, ktorého synovia boli spomenutí Deda a Kača, bývajúci v Nitre už vyše 80 rokov. Teda narodili sa za panovania kráľa sv. Stefana, pod ktorým ich otec Bukan bol županom a narodili sa ešte za čias vojvodov.

Kedže svedectvo týchto hodnoverných 12 starcov neuspokojoilo kráľa, vyslal svoju povolenie (pristaldusa), Sloviáka Battonu do Nitry, v prítomnosti ktorého pred ostrihomským arcibiskupom Vavrincom v bazilike sv. Emermerama, Ondreja a Beňadika mali slodiť slávnostnú prisahu na svoju výpoved.

Ale ani toto nestalo a bolo treba, aby ich svedectvo potvrdilo ďalších 11 predvolaných svedkov. Prvý medzi nimi bol Moyses, nitriansky župan, kanonici Lambertus, Willermus, Daniel a Posko. Lambert bol dekanom biskupskeho chrámu, kde sa prisaha stala, kým Willermus bol gramatikus-uchiteľ. Dalej knazi: Vavrinec a Gottfried, Martin, syn Matejov, Mikuláš, syn Pestreja, a Hektor, syn Unofilda. Týchto 11 mužov muselo byť pritomných v kostole pri prisahе korunných svedkov. Boli tam aj Porcus a Ethey ako žalobcovia. Tiež Jaroslav, syn pristalda Battonu.

Medzi všetkými menami len štyri sú nemecké, kým maďarské ani jedno, čo je dôkazom slovenského rázu Nitry a jej okolia začiatkom XII. storočia.

Listina z opatrnosti spomína, že sv. Štefan opátstvu daroval i desiatku od všetkých ľudí, tak slobodných, ako poddaných, bývajúcich a hľajúcich na majetkoch zuborského opátstva.

Na konci listiny sú uvedení všetci (9) biskupi, ďalej prepoštia a svetski veľmoži: Ján palatin a 5 županov, tiež sedmohradské

knieža (princeps), ktorí všetci potvrdili dokument. Len nitrianský biskup chýba. Prečo, nevieme. Iste ho ešte nebolo. Prvý biskup, ktorý sa čoskoro nato, niečo pred r. 1116 spomína, menuje sa Gerváz.

Ako vidno, veľmi vzácna listina v živote nielen Zubora, ale i biskupstva a samej Nitry, ba celého Slovenska, najmä čo sa týka súdneho pokračovania a istoty vlastníctva. Dialo sa to v mene božom a pod dozorom Všemohúceho pred oltárom Najvyššieho.

Kráľ Koloman práve vtedy vydal zákon na ochranu kostolných, kláštorských majetkov a základín, pochádzajúcich od sv. Stefana.

Podľa zákona župné mýta boli rozdelené na tri čiastky: jedna patrila županovi tejž župy, druhá eráru, kym tretia v danom pripade kráľ sv. Štefan obetoval opátstvu zuborskému.

Zástupecom kráľovým v tomto sporе bol ostrihomský arcibiskup, poverený kráľom s predsedníctvom, kym pristaldus Battona mal rozesudok vykonat. Z tohto pristalda vyrastol neskôr dôverník kráľov — homo regius.

Takéto súdy podľa zákona kráľa Kolomana boli dva razy ročne, a to na sv. Juraja a sv. Michala v každom biskupstve. Predmetný spor — ako sme už spomnuli — skončil sa v Nitre v hradnom kostole. O výsledku súdneho pokračovania literárnu latinskou napisali listinu, na ktorú na rozkaz kráľov Mannasses, záhrebský biskup, povesil kráľovskú pečať.

Listina je obozretným konceptom opáta Gottfrieda.

Listina kráľa Kolomana z r. 1113

Táto listina popisuje všetok majetok s chotármami zuborského opátstva. Tiež je opatrená kráľovskou pečaťou Kolomanovou.

Z akých pochôdok bola napsaná?

Začiatok XII. storočia mnoho neštastia priniesol na Považie a Nitru. Mnoho sľz vynutil z očí statočných Slovákov. Ako by sa bol zrodil v ohni a krví, ktorá tiekla hojným prúdom v údoliach Váhu a Nitry pod údermi českých ostrych mečov a kopijí.

Svätopluk, české knieža, ako spojenc nemeckého cisára Henrika V., vtrhol na túto požehnanú zem r. 1108, všetko ričiac ohňom a mečom, takže podľa súčasného záznamu od Trenčína až po vtok Váhu do Dunaja »nič neostalo neporušené«.

Pohroma sa opakovala o rok, keď Štôlplukov mladší brat, olomúcky Oto, moravské knieža, dorazil so svojím vojskom až k Nitre, nešetriac ani životy, ani ovocie poctivej a usilovnej práce slovenských rúk. Samu Nitru nemohol dobyť. Obraňcovia mesta obetovaním i poslednej klapky krvi udatne odrážali dve útoky nepriateľa, ktorý svoju zlosť a sršiaci hnev, vystupňovaný neúspechom na zúrivosť, vylial na Predmestie Nitry a na okolitých dedinách, ktoré vypálili, zbožie zničili, urodnú zem spustošili a konečne s veľkou korisťou »vifazne« sa vrátil domov.

Toto nešťastie najviac postihlo zuborské opátstvo, lebo jeho majetok rozprestieral sa z veľkej časti práve v údoliach Váhu a Nitry.

Opat Gottfried, sotva vytiahol nepriateľ, zaraz sa dal do práce, aby roztratené a čiastočne spustošené majetky opátstva popísal i s chotárnami podľa výpovedi starých ľudí a zároveň naspäť si vyžidal i svojich poddaných, z ktorých sa mnohí v týchto poburených časoch rozutekali a roztratili.

Jeho podujatie schválili tak kráľ, ako aj ostruhomský arcibiskup a nitriansky župan. Zároveň kráľ vyhoviel jeho žiadosti a nariadił popis majetku. Za pristaldu vymenoval Cevu, nitrianskeho podžupana, a nám už dobre známuho Batonu, ktorí zaraz sa dali do tažkej popisnej práce. Roky chodili po chotároch opátstváho majetku, hranice ktorého ustanovili podľa výpovedí hodnotných ľudí. I tak až r. 1113 zrodila sa listina, ktorá je uschovávaná v nitrianskom biskupskom archive.

Treba spomenúť, že dva razy bola prepísaná: R. 1249 za krála Belu IV. a r. 1410 za kráľa Zigmunda. V obidvoch prípadoch stalo sa to s mnohými chybami a zmenami.

Zuborský opát Favus r. 1249 požiadal kráľa, aby potvrdil prepísané listiny zuborského opátstva, lebo Tatári ich veľmi poškodili. Kráľ poveril nitrianskeho dekanu, aby ustálil skutočný stav listín a dal návrh. Dekan biskupského chrámu pod svojou pečaťou poslal kráľovi v opise i poškodenú listinu kráľa Kolomana z roku 1113. Kráľ Béla IV. na základe tohto opisu potvrdil listinu. Opis však má mnoho chýb, čo sa týka pomenovania dedín a tiež rokov. Ale aj kráľ učinil chyby, lebo fuboľofne menil na listine. Ešte viac chýb je na opise kráľa Zigmunda.

Kedže však originálna listina na mnohých miestach je úplne nečitateľná, na štase tiež dva opisy vzájomne vyplňia chýbajúce časti až na dva riadky.

Pôvodná listina je písaná na koži, záhyby ktorej sa však pre-

lámalý a viaceré čiastky odpadly, kym hrdza a voda kde-to celkom zničila niektoré miesta.

Rozmery listiny sú: 62.5×48.2 cm. Listina má 51 riadkov.

Počas bola na dolnej čiastke ako obvykle a visela na remenoch, pretiahnutých cez zásky v listine, kym voľné konce zapadly na prednej čiastke do pečatného vosku.

Cizkovanie už nie je zbadateľné.

Listina tisťa je veľmi zaujímavá, lebo keď sledujeme meno dedín, potokov, kopcov a iných čiastok chotára, dostaneme nádherný zemepisný obrazku vtedajšej nitrianskej a trencianskej župy. A keď rozluštíme meno, s radosťou uistíme, že vo veľkej väčšine sú slovenské. Teda Slováci tu bývali, naši predkovia, nielen za kniežaťa Pribinu, kráľa Štôlpluka, ale i neskôr za kráľa sv. Štefana a jeho nástupcov.

Ako vieme, fundačná listina sv. Štefana, ktorou obohatil zuborské opátstvo, sa stratila. Môžeme však predpokladať, že do r. 1113, keď boli popísané tieto majetky, veľké zemny asi nenašťali na nich. Pravda, nevieme uistíť, čo daroval kráľ Štôlpluk a čo kráľ sv. Štefan.

Treba poznamenať, že fažko sledoval cestu, kde nás táto listina vedie. Nemá nijakej metódy a nie je dôsledná. Takmer stile mení smer. Označenie chotára mnoho ráz je veľmi primitívne, lebo používajú sa stromy, vršky, potoky, ktoré názvy sú dosťatočne opisané, takže po 830 rokoch v mnohých prípadoch fažko uistíť, ktorá dnešná osada zodpovedá v listine uvedenej.

No, nás ani natoliko nezaujíma samý postup, ako väčšini odpoved na otázku, ktoré dediny sú slovenského pôvodu a ktoré maďarského.

Popis majetku zuborského kláštora a opátstva

V závierke podávame meno osady, potoka, majera, menovaného vtedy samotou (solitudo), aby sme sa z porovnania prevedeli na vlastné oči, že sú to takmer samé slovenské pomenovania, alebo málo odlišné, užívané pred 830 rokmi na Slovensku.

Niet pochybnosti, že usadivší sa tu maďarský živel neprajne vplýval na svojpráznosť slovenskej dediny a reči, čo zjavne môžeme pozorovať na deformácií niektorých slovenských miest, ale s druhej strany zachoval nám pôvodné mená slovenských

osád a dedin. No, vnútorná sila pribinovského a svätoplukovského ducha tomuto vplyvu vifazne odolala až na malé výnimky, kde bol preveľký nápor maďarského elementu a tak čakko zdrojateľný.

Tieto vplyvy maďarského živlu zaraz zistime, keď porovnáme pôvodné pomenovanie, čo sa nemohlo valne lišiť od dnešného, s menami osád, potokov, samot a iných nehnuteľností, prichodiacich v liste kráľa Kolomana.

Priehľadáme mapku, prvý raz starostlivo sostavenú z týchto slovenských, resp. maďarských dedin, aby sme jasne videli, kde bývali naši predkovia v XI.—XII. storočí. Pravda, ide iba o malú časť Slovenska, ktorá tvorila rozsiahly majetok zuborského kláštora a opátstva, čo zisťujeme na základe Kolomanovej kráľovskej listiny z roku 1113.

Prie ľahký prehľad a presnejsie sledovanie poradia, osady sú sostavené podľa zemepisných skupín, kym v kráľovskej listine nachodia sa bez geografickej dôslednosti.

a) Osady na pravom brehu Váhu

Na pravom brehu Váhu sú tieto dediny: Ostrov (Stro) nad Vrbovom pri Piešťanoch, Bašovce (Besan), Orvište (Riwis), Krakovany (Craco), Stráže (villa Spectaculi), Madunice (Medenz), Trebáte (Trebeta), Kocurice (Cozuran), samota Voderady (Voderat), Veľké Kostolani (Custolen), Bohunice (Bagan), Dolná Krupá (Crumba), Malženice (Malga), Verešvár, starým menom Býn (Bin), Breštvány (Bristem) Siladiče (Saladize), Jazerný Nárad (Narias), samota Hetmény (Chetmich), Čierne Nekyje (Nec), Farkašdi (Forcas) a Neded (Niget).

Niekteré osady zanikly alebo vari jestvujú pod iným menom, čo sa dosiaľ nedalo zistieť. Sú to:

Pošcoz, ležiaca niekde pri potoku Šipkov pobliž Šipkového, v okrese piešťanskom, Messan medzi Šipkovom a Ostrovom. Dobret pri riečke Dubová (Dumbo), pobliž samoty Voderady. Lucinci okolo Verešváru v hlohovskom okrese. Sile blízo Hornnej Krupej v trnavskom okrese, Sybel tiež niekde tu. Copezan pri Nedede v okrese Sala nad Váhom. Aqua Dumbo — potok Dubová.

b) Medzi Váhom a Nitrou

Na ľavom brehu Váhu spominajú sa tieto obce: najdalej na severe uvádzia sa Dobrá nad Trenčinom (Dobran), niže Trenčina Nozdrkovce (Nozdrogosz), Otrokovce (Adradic).

Obsolovce (Poscolan), Koplotovce (Locuplet), Hlobovec (Golguz), Bojničky, maď. Bajmócska (Boenca), Ireg (Úreg) (Erig), Kepežd (Copusde), Kráľová nad Váhom (Crali), Močenok (Musnenie), Dlhá nad Váhom, starým menom Čumbaj (Zumbae), Veča nad Váhom (Weza), Trnovec (Durmus). Sók, maď Magyarsók, starým menom Kimelan, Čiže Chmelany (Kimelan). Zemné, maď. Szimó (Zeme).

Iné známe osady priliehajú k pravému boku Nitry, ktoré tiež sem môžeme priradiť.

Predovšetkým sú to dve osady v Turci, a to: Slovenské Pravno (Prauma) a Vieska (Wescsan).

Nižšie spominajú sa tu: Bojnice (Baimoz), Kocurany (Cozuran), Račice (Radsciz), Látkovce (Latec), Radlša (Radscycz), Borčany (Borscan), Síšov (Sis), Norovce, maď. Onor (Honor), Selčianky (Celsan), Nadlice (Nadlan), Sarlušky (Kajsa), (Sorio), Čermná, teraz vinohradnícka osada pri Nitre (Chyrna), Cabaj (Scobol), Cápor (Cipur), Bánovská Kesa, maď. Bán Keszi (Quescu), Malá Kesa, maď. Kis Keszi (alia villa Keseu). Juhozápadne od Komjatic samota Mező Keszi (Kezu).

Okrem týchto obcí prichodila tu viačeré dediny, ktoré už nejestvujú, alebo ich nevieme stotožniť. Sú to: Staul, niekde blízo Nitry, asi je totožná so »stabulum equorum« (maštaľ pre kone) pri hore teraz neznamej. Polovica patrila opátstvu a polovica mestu Nitre. Dalej osada Curtolz, niekde okolo Nitry, Bollerat, Durada, niekde Močenka, Boza pobliž Kráľovej. Niekde tu ležala aj osada Bus, Tawic, neskôr Revicz v chotári Otrokovic. Cunoz niekde v okoli Piešťan. Dobokan pobliž Selčianok, Streca niekde pri Dlhnej nad Váhom, Kuth, Tavarne a druhý Tavarne, t. j. Tovarníky. Obidva pri Bánovskej Kese, ale časom zanikly. Iné sú Tovarníky pri Topoľčanoch. Pescan-Piesťany zanikla osada, ktorá ležala niekde pri Trnovci nad Váhom. Nie je totožná s kúpeľmi Piešťanmi.

c) Medzi riekom Nitrou a Hronom

Priehľadajúce k rieke Nitre:

Prievidza (Prezigan), Nováky (Novac), Zemianske Kostolany (Costelan), Lefantovce (Elefant), Gýmeš (Gimes), Gýmešské Kostolany pri riečke Drevenica (Costelan), Salakúzy (Selocuz), Mechanice (Mechina), Zirany, maď. Zsére (Sire), Kolefany, maď. Kolon, staroslovensky Kolin (Colin), Dolné Stitáry, (Scitar), Kláštor Zubor (Zubur 1074), Drážovce (Drasey), Dobrotka, samota pri Drážovciach. Hrnčiarovce pri Nitre (Grinchal), Pogra-

nice (Pegran), samota Malánta (Molunta) medzi Nitrou a Pogranicami, Čalád, maď. Család (Scalad), od slovenského slova: čeľaď, Janikovce, maď. Emőke (Emma), Veľký Lapás (Lapas), Veľký Kyr, maď. Nagy Kér (Ker), Zlaté Moravce (Morawa) Nevidzany v okrese Zlatomoravskom (Newie), Vajka nad Žitavou (Wochoj) pod Vráblami.

I v tejto oblasti boli osady, spominané v listine kráľa Kolomana, ktoré zanikli, alebo neviedli zistif ich totožnosť. Sú to: Scala pri Koleňanoch a Sokol, ktoré obidve splynuly v Koleňany. Gron niekde pri Pograniciach, Subiniza až blízo Gýmešských Kostolian, Kuth a Sileč, maď. Söllős (Zouleuz).

Zaujímavé drobnosti

Močenok (Mussenec) pôvodne sa menoval Mučenik na pamätku sv. Klimenta, mučeníka, ktorý tu mal kostol.

Niekde na ľavom brehu Váhu bola slovenská d. dina Streca, pochádzajúca zo slovesa: striekaf. Je v pribuzenstve so Strečnom.

Keped podľa koreňa slova je príbuzný s Kapušanmi.

Pri Trnovci rozprestierala sa hora Kuleča (Cullese) nad Žigardom.

Bajmóčka, dnes Bojnička (Boenca) bola spoločným majetkom s hlohovským panstvom.

Koplotovce (Locuplot) pôvodne Lukoploty, čo znamenalo ešte vôkol oplotenú.

Gán, ktorý sa nachádza na juhovýchod od Bohunic, bol majetkom troch: nitrianskeho biskupa, hlohovského panstva a zuborského opátstva. Hranicu tvorila maďarská dedina Nyék (Nec).

Dnešný Tardoškedd je složený zo slova Tvrdos a maďarského kedd (utorok). Z tohto osobného mena pochádza i Tvrdosiň.

Okolo Tardoškedu bola osada Sobol (Scobol), ktorá zanikla, ale jej meno sa zachovalo v staroslovenskom zemianskom mene: Sobolovský.

Pri Breštovanoch tiekoľ potok Blava.

Bojnicae (Baimoz) už r. 1113 boli dobre známe ako liečivé kúpele.

Co sa týka nedokonalosti označenia hraníc, môžeme spomnieť Prievidzu, majetok ktorej označili troma kopcami a štyrmi dubmi. Robota táto bola vraj veľmi obľúbaná, ako to v listine spomína sám opát Gottfried.

Slovenské Pravno hraničilo zo severu potokom Polireky, ktorého meno dedina je tam i teraz.

V listine prichodi aj Nitra, ako stredisko. Najstaršie jej pojmenovanie pochádza z roku 871 v širšej forme: Nitrrava. Ale roku 880 dočítame sa aj: Nitra (Nitrensis). Užívali obidva tvary.

V Pograniciach opäťovo malo vinohrady. Tu mohla byť aj pustatina Gron, kde k opátstvu patrilo 77 jutári ornej pôdy, kúpenej od Deda, syna nitrianskeho župana Bukana.

Starobylé slovenské meno je Hlohovec (Golguc). Je v rodine s hlohynou, »G« v XII. storočí sa menilo na »H«.

Horné Trebatice boli rozdelené na dve čiastky: polovica patrila opátstvu a polovica mestu Nitre.

V Lefantovciach (Elefant) opäťovo malo hory. Jeho bolo aj Močaristé jazero.

Hranicné osady boli: Curtois a Chyrna. Už neexistujú. Chyrna vari znamenala Čermáň, meno ktorého sa zachovalo vo viničiach pri Nitre.

V ekoli Topoľčian nájdeme dedinu Norovce (Honor), maďarsky Onor.

Od Hlohovca na Nitru ležia Sarlužky (Sarlou). Teraz Sarlužky-Kaja.

Dlhá n. V. menovala sa aj Čumbaj (Zumboe).

Zaujímavé je, že mniché meno pochádzajúce od osobného mena, od muža, ktorý bol majiteľom tej alebo onej samoty. Napr. Nedašovce pri Bánovciach prichodili v XIII. storočí v krátkej forme: Nedaš, Neskôr. Nedašov, ktoré pomenovanie časom sa rozšírilo na: Nedašovci (vnukovia Nedaša), z čoho sa zrodily Nedašovce.

Pôvodné slovenské meno Bánoviec bolo: Bán až do r. 1918. Pri prichode Maďarov bol to majetok istého Bána. Kosmas už Bánov správna, čo sa rozšírilo na: Bánovci-Bánovce. Tak to vyzýval duch slovenskej reči, kým v maďarskej reči nič takého sa nedialo, lebo vtedy toto slovo (a všetky prevzaté) bolo jej cudzie. Taktak sa nám zachovala pôvodná forma: Bán, vari pochádzajúca z IX. storočia. Podobný je tento vývin aj u ostatných slovenských mien.

Zaujímavé je, že mniché dediny boli pomenované podľa hromadného zamestnania obyvateľov. Čitáry, pôvodne: Stítáry, kde vyrábali len štity pre nitriansky hrad. Podobne: Tesáre, Kovarce, Hrnčiare pri Topoľčanoch. Tovarníky súvisia s tovarom, Psolovci s výchovou poľovníckych psov pre kniežaci dvor.

Dvorany znamenajú sídlo a majetok dvoranov, dvorných popredných zamestnancov.

Ešte väčším sú zaujímavé Horné a Dolné Otrokovce, kde vojnoví zajatci bývali a obrábali kniežaci majetek. Bolo ich na

celé dediny. Najzaujímavejšie pomenovanie je Zbehy, čo znamená osadu zbeho-v-trestancov, ktorých nezbavili života za ich nevernosť, ale na odstrašujúci príklad odsúdili ich bývať v koncentračnom tábore a pracovať ako otrokov.

Slovo zbeg, zbeh je známe tak v srbštine ako v češtine a značí vojenského zbeha, dezerterá.

Ako to zdôrazňuje Dr. Stanislav (Náš národ, nov. 1943), tiež potvrdzuje Dr. Hodál, nitriansky hrad, ako panovnícke sídlo, musel mať rozličné súdne a trestné inštitúcie. Z týchto sa zrodil i spomenutý systém trestu.

Z maďarských miest osád uvádzame tieto: Ireg, Kér, Szöllős, Salakúz (Sala-močarina, Kúz-köz), Farkasd, Nyírasd, Nyék, Keszi, Sók, Tardoskeď v polovicí (Tvrdoš) slovenské, v polovicí (keddi) maďarské, Emőke, Gýmes, Hetmény, Bán Keszi, Mező Keszi.

Tovarníky (Towarnyc) medzi Bán.-Kesou a Malou Kesou zanikly. V XIII. storočí ešte jestovaly.

Tovarníky (1173) pri Topoľčanoch sú iné.

Lefantovce, pôvodne: Elefantovce. Je to príklad mylinej dekompozície: V Elefantovciach — Ve Lefantovciach — V Lefantovciach.

Obchod a peňažníctvo mali v rukách takzvaní kalizí, odkiaľ vzniklo meno obce Kaláz-Kalász.

Napriek týmto maďarským osádiám na dolnom toku Váhu a Nitry vo veľkej väčšine bývali tu Slováci. Maďari sa tu ne-skôr usadili, ale miestne názvy dosvedčujú, že príšli medzi cudzí živel — zdôrazňuje Dr. Stanislav.

Nuž, nemusíme sa hanbiť za týchto našich predkov, lebo tvrdo odolali cudziemu vplyvu, ktorý odpor trval až do pre-vratu.

Ako veľkú stratu na tele slovenského národa musíme spo-menúť, že mnohé dediny, osady, samoty od tých čias zanikly. Darmo by sme ich hľadali na mape. Co bol ich osud? Asi ich rozvláčili hordy tatárske, turecké, husitské na kopytách svojich koní. Takéto sú.

Pri Močenku bola obec Bože. Krásne pomenovanie.

Dedina Dobret ležala na sever od Veľkých Kostolian, ale časom zanikla. Nevieme, kde boly Tawitz a Ravazd (Raust).

Pri Kyneku mohla ležať osada Curtoiz. Nevieme, čo zna-menala.

Nevieme ustáliť, kde ležaly Subinice.

Blízko Nitry bola osada Kuth, ale už nejestvuje.

Nevieme, kde ležala a čo znamenala dedina Wochci.

Nezvestné osady pri Iregu Bollerat a Durada. Tiež Dobro-due a Staul, kde opäťstvu patrila tretina majetku. Dobrodue vari znamená samotku Dobrotku, niekde pri Dražovciach, blízko Nitry.

Pri Zbehoch zanikla osada Kendy. Mal ju Peter, syn Sobe slava de genere Ludan. Bol to starý slovenský rod.

Tiež nevieme, kde zaznačiť na mape Slovenska osadu Pas-coz a Messan.

Zanikly Nevidzany.

Nezvestná je samota Ura.

Ponaučenie

Slováci dokázali už v IX. st. svoje duševné schopnosti, národnú vyspelosť, politickú zrelosť a kultúrny život, ktorý charakter si zachovali i v neprajných okolnostiach, aké zaťahly na našich predkov v X.—XI. storočí, keď cudzí živel, Maďari, prišli sem hľadať si domov a usadlovali sa najmä pri dolnom toku Váhu a Nitry. Slovenský všeobecný ráz týchto, pôvodne čisto sloven-ských krajov, ostal neporušený i nadalej, lebo Slováci, auto-tochtoni, prevožovali ich kultúru, vyvierajúcou z nevyterpa-teľného prameňa Kristovej náuky. Hifa, sv. Štefan, prvý kráľ uhorský, od nás žiadal i dostal dveho misiónarov pre Dolnú zem. Bol to duševný primát zuborského kláštora, ktorý svetil a žiaril ďaleko za hranice Slovenska ako maják svojou duševnou kul-túrnou povýšenosou. Tito Slováci priniesli strednej Európe to najdráhiše: učenie Kristovo, obrnení vedomosťmi v zuborskej škole, ktorá prichystávala ich statočne a verne na nastávajúce faziké časy a vďačnýmamné úlohy.

Na základe týchto historických faktov a živého odporu, ktorým si zachovali svojpráv slovenský i v susedstve Maďarov, pripadne za spolužitia (Tardoskeď-Tvrdoš-keddi!) s nimi, kto by sa opävžil popierať slovenskému národu historické i morálne právo na túto zem, aby sme tu mohli žiť i nadalej slobodne, svojprávne, slovenským životom.

Je to veľkou zásluhou Zubora a Nitry, že kresťanstvo sa preneslo do Čech, na Moravu, do Panonie až po Tisú a v XI. storočí do Uhorska. Základom bola veľká láska našich predkov k Bohu a svojmu rodu, ktorá plápolala v ich srdciach. Prvú složku dokazuje všeobecná zbožnosť našich predkov a ich mi-sionárska práca, druhú pôvodná slovenskost samot, dedin a osád

Slovenska ešte i na začiatku XII. storočia podľa svedectva dvoch listín kráľa Kolomana, o ktoré, ako o vzácne historické dokumenty nám práve ide.

Další vývoj zuborského kláštora

Horlivosť o zuborský kláštor nezmenšila sa v nasledujúcich desaťročiach a storočiach.

R. 1185 Čanád, syn Stojslava, daruje Zuboru Sárfiu.

R. 1221 príbude k majetku Čeke.

R. 1226 kláštor kúpi za tri marky rolu pri Dobrodiele.

R. 1231 opát zuborský, poverenec sv. Stolice, zaujme opátstvo na Panonskom vrchu.

R. 1235 Tomáš je opátom.

R. 1247 zuborský kláštor je locus credibilis — hodnoverné miesto s úlohou dnešného verejného notára. Opátom bol Favus-Medový.

Toho roku kráľ Béla IV. daruje kláštoru Račice a Dvorníky.

R. 1258 nastúpil opát Peter.

R. 1258 nitriansky biskup Vincent vo spore s obyvateľmi Bánovce opátstvu prisúdi Krakovany.

R. 1274 Jakub je opátom, r. 1296 Dominik.

R. 1297 patronátske právo, ktoré dotiaľ patrilo kráľovi, prešlo na bánu Ernu, ktorý zamenil svoj majetok s istou časťou majetku zuborského kláštora.

R. 1301 pod Matúšom Čákonom opátom bol Peter. Za ním nasledoval Rehor a Tomáš (1336—1352), o ktorom sa dočítame, že platil desiatku pápežov.

Opát Tomáš po usporiadani majetkových pomerov 25. apríla 1342 na desiatku platil 40 mariac.

Súvisie s výsadom zuborského kláštora, že bol locus credibilis, zachovalo sa mnoho mien vtedajších rehoňnikov.

R. 1332 prichodi Ján, r. 1352 ako viceprior. V rokoch 1338 až 1344 Vavrinec, Jakub a Mikuláš, Štefan (1347—8) Michal a Imrich (1352—3). Michal bol diakonom. Tomáš r. 1342 ide na opátstvo sv. Ondreja pri Vyšehrade, kde bolo kapitulum — reholné valné shromáždenie.

R. 1360 vyskytuje sa Peter, aj r. 1371 ako správca opátskych majetkov.

R. 1366 je nové kapitulum. Opátom je Oto.

R. 1377 prichodi v starých spisoch člen kláštora Jakub, r. 1379 Peter, r. 1386 Matej, diakon, r. 1388 Michal, diakon.

r. 1390—2 Ondrej, r. 1390—1404 Mikuláš, r. 1418 Jakub, ktorí všetci boli chovancami opáta Ota.

Ked sa r. 1391 opát Oto podakoval, pápež vymenoval za opáta 11. marca 1391 Henrika, ktorý r. 1395 usporiadal majetkové posmery opátstva.

Pod týmto Henrikom pápež rezervoval pre seba vymenovanie zuborského opáta. Týmto právom žil 12. mája r. 1400, keď za zuborského opáta vymenoval Štefana, opáta skalského pri Trenčíne.

Za krátky čas nasledoval opát Hinko. Dňa 1. septembra r. 1403 Acciojoli Angelo, pápežský delegát, volal ho na zodpovednosť, lebo poškodil ostruhomské arcibiskupské majetky. Hinko bol verným prívržencom kráľa Zigmunda. Za túto verenosť stal sa nitrianskym biskupom r. 1405 a ostal i správcom opátstva. Na ochranu majetku spísal všetky opátske privilegii, ktoré kráľ Zigmund obnovil a potvrdil. Ale žaluje sa (1424), že mnahé spisy súrenachodí. Jeho zásluhou je, že Opatovce, ktoré boli v zálohe, nazpríam bol pripojen k majetku opátstva zuborského. Veliční zemani mali ich v prenájme za tri marky.

Pod Hinkom kláštor zuborský mal mnoho členov. Môžeme z nich spomenúť Jána, Jaromíra (1404), Juraja, ktorý sa stal kustosom (1405—12), Ondreja, tiež kustosa (1408—1430), Štefana (1408), Erazmusa (1409), Michala (1411), Hadriana (1412), Jána (1414—30), Erharda, kustosa (1415), Václava, diakona (1416), Petru, klerika (1419), Tomáša (1421—30), Vavrineca (1423), Jakuba (1423—4), Petra (1425), Mateja (1429) a Beňadika (1429).

S biskupom Hinkom a správcom kláštora zuborského stretnáme sa ešte i r. 1428.

Za ním podobne si podržal aj opátstvo jeho nástupca, biskup Juraj z Berzence.

Z rehoňíkov prichodí Thomas (1431), Mikuláš (1448), Ján (1452—3), Pavol (1453) a Blažej (1454).

Zánik zuborského kláštora

Nasledoval opát Mikuláš r. 1467, ktorý bol posledným opátom zuborského opátstva, nakoľko o rok neskôr, r. 1468 nastal rýchly a nikým nečakaný koniec tohto opátstva.

Bol to čierny deň, dies ater, pre slávny zuborský kláštor a opátstvo.

Príčinou bol odboj ostruhomského arcibiskupa proti kráľovi Matejovi, v ktorom rehoňici kláštora postavili sa na stranu

arcipastierovu a tak museli znášať i ničivé následky kráľovského hnevu.

V bohumilej práci zožedievali benediktini, pátri i fráti, mušeli kláštor opustiť a roziať sa po benediktínskych kláštoroch susedných krajín. Podľa súdobého záznamu dvaja sa utiahli do kláštora v rakúskom Melku.

Cas, dážď, vietor, blesky a trestúca zima ponámy dôvihy dielo pustošenia, čo ľovek ušetril. A kde sa predtým na perutiach Čistej modlitby vznášal do nebeských výšin spev: Salve Regina, tam onedlho v hustých kŕikoch divá zver našla bezpečný úkryt. Strecha sa zborila, okná, dvere povypadávaly a zo slávneho kláštora ostaly čierne ruiny. Kým sa neúnavná, bystrá rúčka večného času otočila o dvesto rokov dopredu, kým sa po kolennia Nitry vymenili sedem ráz, neostalo nič zo starej zuborskéj slávy, iba niekoľko ošarpaných murov.

Večný čas, najväčší nepriateľ Ľudskej práce, pri ohlušujacom hromobiti, oslepujúcim blýskaní v hrozných vichriach odspieval nad kláštorom žalostné a nemilosrdné Circumderunt me...

Alebo len dočasne?...

Kláštor ožije po 227 rokoch

Blažej Jaklin, nitriansky biskup (1691–1696) zahorel Ľiskou k zuborskému, v ruinách ležiacemu kláštoru, aby ho vzrkriesil k novému požehnanému životu, kde by povolal rehoľníkov kamaldulských. Jeho horiaca láska k slávnej minulosti zuborského kláštora a niekdajšiemu zbožnejmu životu rehoľníkov roznieta plameň v srdci i jeho bratacna baróna Mikuláša Jaklina, pána Lefantoviec. Za najvyšší cieľ svojho chválitebného podujatia vytyčili si slávu božiu a večnú spásu svojich hriešnych duší. Napísali fundačnú listinu, kde sa zaviazali, že na mieste niekdajšieho benediktínskeho kláštora postavia nový pre 12 rehoľníkov i so služobníctvom. Tiež aj kostol. Uvedú doň rehoľníkov kamaldulských z Rakúska, ktorí svojou zbožnosťou a horlivosťou veľmi sa zaslúžili o rozkvet Cirkvi. Za základ fundácie obetujú Horné a Dolné Lefantovce s kaštieľom, so všetkými roľami, horami, lúkami a príjimami, čo k nim patri. Tento majetok však prejde do vlastníctva nového kláštora až po ich smrti. Do tých čias zaviazujú sa staraf o živobytie rehoľníkov zaistením ročitých 600 zlatých, ktorý prijem kláštora zabezpečujú 10.000 zlatými ako základinou.

Dátum v Nitre 28. júna 1691. Blažej Jaklin, nitriansky biskup, barón Mikuláš Jaklin z Lefantoviec.

Po súhlase nitrianskej kapituly a ostríhomského arcibiskupa Juraja Széchényiho aj cisár potvrdil fundáciu 5. septembra 1691, ktorú výdatne zveľadal prijimami pilinského opátstva.

Na to biskup Jaklin i s Mikulášom Jaklinciom pristúpili k stavbe nových objektov, čo dokončili r. 1695, keď rehoľníci boli uvedení do kláštora.

Prvým superiorom stal sa P. Ján Felix.

Začal sa nový ďalší život, milý Bohu i Ľudom. I Slováci sa hlásili do noviciátu, aby sa kláštor stal slovenským.

Boťe požehnané sprevádzalo chválitebné dielo biskupa Jaklina a jeho bratacna.

Oblúbenosť kamaldulských rehoľníkov, a či ako ich ľud volal: bielych mnichov, i jednotlivci podporovali fundáciami, z ktorých spomieneme: Tadeo Božňáka, nitrianskeho obyvateľa, Mikuláša Bierovského, Michala Dureka, Stefana Szabóva, nitrianskeho farára, Michala Hornolu, Antona Hunyadyho, ktorí takmer všetci založili fundáciu 1000–1000 zlatých na výstavbu malých domčekov pre jednotlivých rehoľníkov, ktoré sa menovaly eremítkami. R. 1754 bolo ich tu pre 16 pátrov a 8 frátrov.

Boly to domčeky modlitby, rozjmania, pôstu a zbožného života. Podobné tam vystavali jednotlivci aj pre seba. Napr. r. 1704 nitriansky kanonik František Vadász nechal kláštor fundáciu 1000 zl., aby slúžili sv. omše za jeho dušu a opravoval jeho eremítku.

Panovník František Rákóczy II. tiež daroval 1000 zlatých na výstavbu dvoch eremítok.

R. 1738 záhradu s eremítkami oplotili.

Gróf Ladislav Apponyi s povolením predstavenstva kláštora vystavali si kryptu pri kostole, na udržovanie ktorej založil fundáciu 400 zlatých. Nitriansky kanonik Martin Duračka daroval na fundáciu 850 zlatých r. 1720. Terézia Podhradská, vdova po Martinovi Medveckom, r. 1774 venuje 1000 zlatých na fundáciu zádušných omší.

Tak sa zveľafoval kláštor kamaldulský, vystavaný na ruinách niekdajšieho benediktínskeho kláštora. Kamalduli mali v bývalom Uhorsku tri kláštory, z ktorých najvýznamnejší bol zuborský.

Nadpis nad budovou bol tento:

Absit ab hac porta turbator eremii,
Odit enim turbas turba sacra Deo.

Zuborský kláštor v XVIII. storočí pod kamaldulskými rehoňnikmi. Dobre rozoznaj jednotlivé eremítiky.

— Nech je vzdialený od tejto brány rušiteľ samoty,
lebo Bohu zasvätený sbor nenávidí rušiteľov pokoja.
Nad vahurom kostola boly tri erby: biskupa Blažej Jaklina,
Mikuláša Jaklina a jeho ženy Judy Gellert.
Pekný obraz ozdobia chodbu domu misionárov na Zubore,

nástupcov kamaldulských rehoňnikov, kde dobre vidieť tento kostol v plnej, i keď jednoduchej krásie.

Ako zvláštnosť treba spomenúť, že rehoňníci neobývali spoločne kláštor, ale každý mal zvlášť malý domček, už spomenutú eremítiku, základy ktorých dobre sú znateľné i teraz, takže ich rekonštrukcia podľa obrazu nebola by fažká.

Z účtu kamaldulských z roku 1074 sa dozvieme, že tieto eremítiky stavali talianski murári. K úprave studne kresané kamene dodali kamenári z Banskej pri Piešťanoch.

Pri vchode do kláštora boli štyri fresky, ešte pred 60 rokmi vraj dobre viditeľné. Teraz už niet po nich stopy.

Nedaleko od brány bol cintorín, kde je i teraz, aby táto blízkosť upozorňovala obyvateľov kláštora na pominkuteľnosť človeka a že posledná stanica života je hrob, za ktorým nás sprevádzajú iba dobré skutky.

Ako sme spomneli, knieža František Rákóczy II. na stavbu dvoch eremitiek obetoval 1000 zl. Jednu určil pre seba, kde sa neraz utiekal, aby meditoval a nazrel do záhybov svojej duše. Tu hľadal osviežujúcu nádej na vifazstvo a našiel tu pokoj, ktorý mu svet nemohol dať, ani bohatstvo, ani pominkuteľná zemská sláva.

Ked nim darované eremítiky boli hotové, povolali ho na ich posviaciu, čo je dôkazom, že príbuditné eremítiky považovali za svätej kláštora. Keďže nemohol prísť, posila svojho najvernejšieho vojvodu gen. grófa Mikuláša Berčéniho, aby ho zastupoval. Berčéni v liste mu referoval o priebehu slávnosti a poznamenal: »Slučne bude zachovaná pamiatka Vášho Veľkennstva.«

Zrušenie kláštora kamaldulského

Kláštor kamaldulských rehoňnikov na Zubore čoskoro stal sa miestom požehnania a nebeskej milosti.

Kto by bol myslieť, že dni tohto posvätného miesta sú spočitané, keď nastúpil na trón Rakúsko-uhorskej monarchie cisár Jozef II., ktorý zakázal väčšinu reholi. Tak zrušil i zuborský kamaldulský kláštor.

Po 87-ročnom požehnanom účinkovaní rehoňníci mali sa vysťahovať zo svojho domova a ist, nevedno kde.

Stalo sa to 9. apríla 1782.

Toho dňa na smutný hlas umieráčka, ktorým predtým sprevidzali zosnulých spolubratov do nedalekého cintorína, shra-

maždili sa posledný raz v najväčšej miestnosti kláštora, aby v nej tichosti vypočuli najvyšší rozkaz, skrývajúci ich smrť. So sklonenou hlavou, zarosenými očami, duševne zlomení stáli ako nemé sochy okolo cisárskeho komisára. Srdce im krvácalo, že musia opustiť miesto modlitby, zbožný nitriansky ľud, tiche eremitky a tónistý cintorín. Ako sladko boli by tu odpočívali, kde im život plynul v láske k Bohu a slovenskému ľudu.

Ešte nikdy tak žalostne, až do hlbky uboleného a krvácajúceho srdca neznel žalm: De profundis clamavi ad Te, Domine... a Misere mei Deus... ako teraz, čo sa modlili, kým sa shromáždovali:

Smutný chýr, čo sa chystá, už pred tým dňom sa rozniesol po meste a okoli. Bohabojný nitriansky a okolitý ľud zanechal prácu, obliekol sa do svätočných šiat a pod kostolnými zástavami v bôľnej tichosti sa schádzal okolo kláštora. Príšli, aby sa rozlučili so svojimi miliackami — naždy.

Ked sa otvorila brána kláštora, do tej chvíle zavretá a strážená, a pátri vo dvojrade vystupovali na prieskanné miesto, zakvili ardecomom pláč medzi ľudom, ktorý padol na kolenná, aby prijal posledné požehnanie svojich otcov.

Priroda ozivala, teplejší vetrik povieval, škovrának začal spievať nad úrodnými nivami nitrianskymi hymnu jari, keď na Zubore obrátili erb kamaldulských bratov.

Bol to druhý čierny deň, dies ater, zuborského kláštora.

Obnovenie kláštora

Nasledovalo nových smutných 155 rokov nad Zuborom a opusteným kláštorom. Za ten čas rozpútané prírodné sily daly sa do zhubej práce, ako pred 469 rokmi, aby sa opakovala tragédia útulku zbožnosti a modlitby. Nezapadlo ani polstorečia doma večnosti a veľkooké sovy húkaly tam svoju postrašujúcu, jednotvárnú pieseň, kde sa nedávno slovenský ľud shromažďoval na modlitbu a služby božie.

Mnohí veriaci vtedy sa v duši pýtali, či ožije ešte raz tento kláštor lásky a zbožnosti, ale odpovede sa im nedostalo.

Vďaka hlbokému porozumeniu, apoštolskej horlivosti a mečenskej obetnosti J. E. osv. p. arcibiskupa Dr. Karola Kmeťku, ktorý po zreštaurovaní kostolíka na Skalke pri Trenčíne (1924) roku 1937 oživil zrúcaniny nemého kláštora zuborského, naplniac ho novým životom, novým elánom, novou pružnosťou, ktoré chválitebne vlastnosti charakterizujú jeho každý krok

na zveladenie kráľovstva Kristovo na zemi. Aká odmena prináleží J. E. za túto prácu? Najkrajšia, aká môže byť údelom Slováka: Slachetné povedomie, že v tejto práci je priamy nástupcom slávneho, vznešeného Svätého opluká.

Ked sme doteraz hovorili o dedičstve Pribinovom a Svätoplukovom, nemysleli sme to konkrétnie i na zuborský kláštor. Odteraz máme o jednu príčinu viac, aby sme holdovali jasnej pamäti našich prvých slávnych panovníkov, ktorí v duši a práci J. E. najdôst. p. arcibiskupa očili k novému životu na zveladenie slávy božej a na večné duševné blaho slovenského ľudu.

Naši oltári bratia PP. misionári precitili túto lásku. Zachytila sa im v srdci, aby rodila skutky milosrdenstva a bohabojnosti. Nie div, že božie požehnanie sprevádzalo ich prácu, čoho dokladom je tak rozkvet kláštorského života, ako i rozširovanie sa kláštora.

Božé, daj, aby tretí čierny deň, dies ater, nikdy nesvitol nad zuborským kláštorom!

Listina zuborského opátstva z roku 1111

(1) † Temporibus victoriosissimi regis Colomagni, quem precluem mire sanctitatis coruscus mundo prodicerat, sed et illustris archiepiscopi Strigoniensis Laurentii, viri opulentissimis philosophie röulis gratauerat perfusi, facta est dicta.

(2) custos de doraria, quibus sanctissimus rex Stephanus dotaverat monasterium sancti Vpolitii de monte Zobor; non ut que sancti viri sanctiori corollie iuste disponerant, ab identitate sua palecerent, sed quia omnino clausi pluriorum

(3) et querundam predecessorum Ignavia ab incepto torpebant. Cumque sic et sic in hęc verba Gaufridus abbate satis difficulter es temporis his de causis discurrente, hec in locis plurimis, pio rege annunte, causa ven-

(4) tunc accepit coram prefato archiepiscopo L., scrutinio fideli, dictante cunctate, inventum est de toctis Nitre theloensis, magnis vel parvis, in civitate seu extra civitatem, et in Doardi illud, quod baba pars vocatur, et per

(5) totum flumen, quod Vsaga nominatur, et per omnia mercata similiter, et in civitate Trencenae intus vel extra, per totum et per omnia, ubiquecumque, in quibuscumque, quandocumque, quoniamcumque re per temporum vicem auguetur vel

(6) ministrat, sanctam regem Stephanum tercium partem dedisse beato Vpolitio. Instincto autem regi fisci, quos burgenses calix vocunt, qui hoc sanctum aliquando nisi sunt temerare donum, secundum verbis ego G. Abbas scimus-

(7) verti inscripsi, ut etiam venture successio intusa per autenticos cognoscat illos fore confutatio viros. Nomina igitur eorum malignantium

stant hec: Porcius, qui tunc temporis centurio erat, et Ethelius socius eius. Cum iustis

(8) vero laborabant satrapes totu[m] adhuc complices eorum, videlicet Marcus et Magius, qui et comites eorum erant, sed et monetarii quicunque erant. Contra quorum saudacem temeritatem insurrexere vix timo-

(ii) rati et optimates, XII. Nitrienses, quorum memoria per temporum successiones a diebus nonet regis usque ad tempas discussiores supra memorante indubitate vigebat contingit. Itali itaque testimonium pertinere veritatem. Quorum

(10) primus, Una nomine, multis annis comes eiusdem ex illis civitatis Nitriæ; sed et alior, Bacha nomine, similiter multis comes eiusdem Nitriæ annis fuit. Tercius vel quartus Deda et Caco, qui ambo filii Bucorum, eiusdem

(11) civitatis N^oris olim comitis fuerunt. Hi duo, Deda videlicet et
Cace, filii Buquen comitis, octoginta annis et eo amplius in civitate N^ori
descenderunt, nonne, cum haec facta est discussio. Alii enim testes fuerunt:

(12) *Penet, Sexus, Marienus filii Marci, Petre, Cup, Subsos, Figa, Peregrin iudeo. Cum agitur horum verbis tantum, quanquam magni satis viri forent, rex eam ministra supra nominatis credere nequaerat, hi omnes.*

(13) testes regis precepto archiepiscopo L. pristaldum ordinante, Butona nomine, sacramento confirmarunt in eadem civitate Nitriq; in ecclesia sanctiorum Emmericii Andree et Benedicti. Ad hoc iterum corroborandum testi-

(14) mortum sunt advocates alti testes XI. Primas quorum fuit Maynas eiusdem civitatis tempore illo comes; Lamberthus eiusdem ecclie, ubi rem predictam sacramento sanxerunt, decanus; Willermus grammaticus; Laurentius presbiter; Go-

(18) *defridus presbiter; Marcius filius Mathei presbiter; Niclaus filius Petrus; Hector filius Viliodi; Daniel et Posco canonici sanctorum Emerenii Andree et Benedicti; Jaroslaus filius eiusdem cause presbiter Balioe. H. XI. fuerunt.*

(16) in ecclesia sacerdotum prefatorum, quando testes XII. supra nominati confirmarunt predicta theologiae hereditaria. Porco et Ethelio cum sociis suis insistentibus. Dedit ethan sanctissimus rex Stephanus sancto Ypolito per universam Hun-

(17) gratiam totius populi sui, id est populū sancti Ypoliti, servi vel liberis, totam in omnibus decimam ubique locorum, Anno M. C. XI. concurrente VI., sparta nona, indictione IIII., regnante Colomano rege

(18) mo Hungarorum, presidente Strigoniensi sedi domino L. metro-politano, confirmatum est hoc privilegium sancti Ippoliti et sigillatum per manus domini. Monachis episcopi Zagorensis, iussa predicti regis. De aliis episcopis, qui

(19) confirmatores fuerunt: dominus Paulus Colocensis, dominus Symon V. Ecclesiarum, dominus Symon Ularsilvania, dominus Malheus Vesprembrensis, dominus Marcellus Vracaensis, dominus Georgius Guriensis, dominus Sixtus Bicharensis, dominus Vvol.

(20) ferus Agriensis, dominus Laurentius Chonadensis, dominus Gregorius Jaderinus, Felicianus prepositus Albensis, Robertus prepositus Strigoniensis. De comitibus: Iohannes palatinus comes, Saul de Bicher, Quicetide de Boche, Thomas Albensis,

(21) *Thebaidus sumugnensis*, *Mecynotarsus princeps* Ulrich & Vargas.

Listina zuborského kláštora z roku 1113

(1) C Temporibus gloriissimi Coloniensis regis, quem deus inestimabil temporalis et eternae glorie sanctitatis gracia perfuderat, et Iustitiae vii Laurencii

(2) Strigoniensis archiepiscopi, cum ego Godefridus Zubuensis ecclesie abbas omnia predia, homines eiusdem ecclesie in pace possiderem, sed[zione autem Ath]e] ducis Moewietianum sedata.

(3) ipsa predia magna labore in unum colligimus, hominesque ecclesie, qui presumptuose se liberos esse asserabant, pro ecclesiis distante iusticia, coram prefato rege atque supradicto archiepiscopo

(4) L. allisque principibus suis reparassom, termi[num] eiam prediorum illorum, ut pestifera totius erroris vitaretur, summa diligentia a senioribus hominibus, qui] eiam magnum errorem inter predicta predica esse

(5) notificaverint, persecutabor. Cum igitur ego Godefridus abbas, prout potui, requiescam Coloniensem regem victoriosissimum et Laurentium archiepiscopum [regisque] principa, Coenam videlicet et Moysen, qui testi.

(6) monium postib[us] veritati, humiliiter adiens, censure regalis presenti[m] magnam fore errorem inter predicta predia manifestavi. Tunc vero [rex plenus] gratia, testimonio predicatorum comitum, vene-

(7) rables viros in praetaldos michi constitutas, videb[us]C. Ceum curtae comitem omnia Moyse, aliquaque Bathona nomine, terminos cunctorum prediorum [sancti Ypoliti] per ipsos signari precepit. Postea vero, ne

(8) annorum elapsu plurimorum et quorundam predecessorum ignaviae tamen torperet, sicut presens testatur pagina, testimonio venerabilium virorum initialem hanc. In villa Musseris salutis Debrei

(9) terra sancti Ypoliti est. In villa Erig Isol alter terminus est. Bollerat pirus eius terminus terra est. Durada, eius Silva cum villa Bus est terminus terra. Sciva vero, que est iuxta villam Vvaca, tota sancti Ypoliti

(10) est, et ipsa est terminus terra, la moete Reza cum villa Streca ibi alter terminus terra est. Piscina Lac tota sancti Ypoliti est. In prato Vra alter terminus est cum villa illa Zumboe. In altera

(11) villa Zumboe ibi alter terminus est. De villa Cralli est terminus quidam foce, qui vocatur fures; alter terminus est, qui vocatur Laprechima. In villa Boze alter terminus est. In villa Copude alter terminus.

(12) terra est. In villa Zumboe est terra, quantum potest laboreare unum aratrum. In Chetnich a Fraxinea arbor, que est iuxta villam Darmaz usque ad villam Kmelan in monte, qui vocatur Coemus.

(13) ibi illius terminus terra est. Piscina, que vocatur Piscar, cum villa, que vocatur Piscar, ibi alter terminus est. Silva que vocatur Callesse, Ypoliti est; eadem vero Silva cum villa Dorz alter terminus est.

(14) Piscina, que vocatur Maga, cum villa Dormuse alter terminus est. In villa Forcas in valle eius est terminus villa Niget; eis alter terminus est. In villa Copuezan est quidam piscina que vocatur.

(15) Archi, que dividitur; una pars pertinet ad Copeuan, altera pars ad villam Niget. Est quidam piscina, que vocatur Karstis, in fine illius cum villa, que vocatur Zeme, alter terminus est.

(16) In piscina, que vocatur Mocisia, cum villa Naras ibi alter terminus est. De villa Boeneca sive in silva in terra quantum habent castellani Golgojenses, tantum habet sanctus Ypoliti. De Locuplet,

(17) in ea sunt duo insulae in aqua Vvaca, que sancti Ypoliti sunt. In eisdem villa media pars terra est sancti Ypoliti, media pars est castellanorum. De villa Vvederot [in villa] Dobret est quidam aqua, que vocatur

(18) Dumba, que est terminus terra. In villa Medenz est quidam salix, que est terminus terra. In villa Bin est quidam querucus, que est terminus terra; in eadem villa est quidam fons, et fagus alter terminus est. In villa Lucine est quidam

(19) rivus, qui alter terminus est. In villa Adriadic cum aqua, que vocatur B'stric, ibi alter terminus est. In villa Tavitez est quidam fovea longa, iuxta foveam illam fecerunt quidam colliebus, unde signaverunt terminum

(20) terra. In villa Bugan est quidam querucus, que est alter terminus, cum speculatoribus est magna querucus, que est terminus terra. De villa Gan, in villa episcopi, ibi est terminus illius villa. In villa Gan, que pertinet ad Golguz, ibi alter

(21) terminus est inter quidam foveas, quas fecerunt ibi; cum eadem villa terminus est in quidam monte. Cum eadem villa terminus est terra in quidam piscina, que vocatur Cipicas. In villa, que vocatur Nec, est

(22) quidam vinea, que est alter terminus Raazi. In villa Saladiac sunt duo arbores, in quibus signaverunt terminum terra per duas crucis. In villa Bristem, cum illa aqua Blavva, que dividit terram. In villa Cutosten.

(23) ibi signaverunt terminum per quidam collem. De villa Crumba; ab illa villa, que vocatur Sile, terminus est in quidam monte aquile. In villa Sibel, ab illa villa transit quidam via, que dividit terram comitis

(24) Coeme, ibi fecerunt quidam collem, ubi terra terminus est. De villa Maiga signaverunt terminum terra per tres colles. De villa Craco, in villa Besen in saltu Topol ibi terminus terra est. In villa Specatculi cum

(25) quidam aqua Olcesa ibi alter terminus est. In villa Poscoz cum aqua Sipeo in porta est quidam querucus, que est alter terminus. In villa Messan est quidam collea, qui est alter terminus; iuxta collem illum est quidam querucus,

(26) que est alter terminus. De villa Stro, in villa Rravis est quidam salix, que est terminus terra; est altera arbor, que est alter terminus. De villa Trebeda, in villa Pescan est quidam pirus, ubi terminus est terra.

(27) In villa Courans est querucus, que est alter terminus. In villa Camoz est alter terminus. In villa Drbojan est terminus querucus et pirus; et alter terminus est de Celis potens. De Hocer

(28) III-or arbores pictorum. De Sis una querucus terminus est. De suburbani Boscani Iozua et L'vina aqua terminus est. De Nadan sunt arbores quecumque terminus. Villa Transcilenensis sancti Ypoliti est terminus querucus et salix et populus; illa tres arbores

(29) sunt etiam termini de Nozdrogouz; et sunt duo arbores super aquam, qui sunt termini terra. In villa Radscza sunt termini VII. querucus inter terram sancti Ypoliti et terram viri nomine Mala; eiam cum illo sunt termini piscina et duo valles;

(30) item cum eodem terminus lapidibus factus in quadam prato. De villa Dobran est terminus Turna aqua. De villa Late est terminus aqua Turna et maxima vallis, et in fine vallis est terminus ager ducis; et illius agri tercia pars est sancti Ypoliti. De Radecis est

(31) terminus quadam mons de cemento factus, et inferioris est sorbis[elius], et claudam] villa terminus est populus et Nitria aqua; et trans aquam est alter terminus collis lapidibus factus in prato. In villa Nossus terminus est fluvius Isobrenus. De Cozoran est terminus

(32) fluvius Opocens; et sunt arbores, in quibus erucas pro termino signat, et] quidam fluvia Gelica; postea est lapis et super lapidem est crux pro termino. Item iuxta Ercium Gelica est arbor, in qua est lapis. Item iuxta ipsum fluvium est alter lapis, in quo est:

(33) ferrum, et est postea arbor, in qua sunt duae lapides. [De sub-medio Balmoz est terminus servitios foris et postea est terminus lapis. De Preutigen sunt termini III. de terra facti et III. querens. [In] Ture villa est quedam sancti Ypoliti, cuius est terminus in villa

(34) Wessan abies et querens; alter terminus est in quadam . . . . .

(35) cuius terminus est in aqua Ture. De Prauna est terminus fluvius Polcrea. De Costelion est terminus vallis; de suburb[anis Costelion] est terminus fluvius nomine Drenenizza. De Subl.

(36) nixa querens circumposita lapidibus. De villa [Morowa est] terminus silve sancti Ypoliti querens; et de stabulo equorum silva, que vocatur Trebie; media pars est [sancti Ypoliti et] altera civitatis Nitrie. De villa Colin est terminus

(37) quedam querens circumposita lapidibus et vallis. De [villa Scala est] terminus querens. De villa Zool terminus est palus, et de parte illa media pars est sancti Ypoliti, et in quadam (platea Modor est alter) terminus. De villa Gimes est terminus quedam

(38) via, que dicit ad Elefant. De villa Elefant (est terminus silve) sancti Ypoliti fornax. In Sive est terminus fluvius Zutisca. In Sive ad III. aratra terræ habet sanctus [Ypolitus]. In Mokunda similiter ad III. aratra habet. In Lopas ad [I.]

(39) arstrum. In Emma similiter. In Nevic (similiter). In villa Pognan sanctus Ypolitus habet communem terram et vineam cum ceteris rusticis. Villa Pognan est terminus putoeus Ckes [et locus nomine Souznedi. In] predo Gron est empia terra LXXVII.

(40) ingera de quadam viro nomine Dedu. [In villa] Ker est terminus de suburbioris Ker lapis, et alter terminus est in monte de terra [factus. De villa Zoujous est] terminus quadam fluvius Vvseit; ex alio

(41) (parte) Rvsi communem habemus silvam cum omni provincia, nomine Prudas, et habemus III. insulas communes, similiter una insula Trusmer et alia insula [Syrinc. De villa Kuth est super fluvium Cyrind] terminus terra factus. Super ripam

(42) (Nitræ est terminus fovent; de villa Scobol sunt termini de terra facti. De villa Quescu mons Mundu est terminus. De alia villa Kescu est terminus fovent. De villa Tawarney; Herumque alia villa Tawarney et] suburbana Kent, cum

(42—43) [hac villa coenitis est terra sancti Ypoliti. In villa Wochol quantum habent terre Gewrienses, hancum habent servientes sancti Ypoliti terminum habet usque ad fontem, qui vocatur Naroth, cum est strenuous; et est via de fonte usque ad monasterium, qui dicitur mons Judeorum; in monte isto due partes sunt sancti Ypoliti, tercias pars partinet

ad villam [Curtoiz; et sub isto] monte est quedam [prava insula et] postea

(44) [lapis, postea pirus, postea etiam lapis et aqua Nitria; postea cum villa Chyrna et villa Scrolo.] De villa Dra[sey est terminus quedam] via] de Chirna, que dicit ad quandam montem, qui [dicitur mons le]poris; et de monte isto usque ad Nitriam

(45) [cum villa Dobrodue. De villa Sealed est terminus usque ad ridum, qui vocatur aquile; et cum villa Chirca [habemus terminum] usque ad aquem Nitria. Cum villa Solocu [habemus terminum] lapidem, et postea habemus duos arbore

(46) [fagus pro termino, et postea habemus terminum usque ad forenum, que dicitur Lupis]; et de villa Mechina habemus [silvum] terminum, que vocatur Buceuna. De villa Seitar [at de villa] Grinchha habemus terminum montem

(47) [Zubor. In villa Staul unam partem habet sanctus Ypolitus, et alterum habet] comes Cosma, terciam habent cubiculare et suburbanii. Facia est autem hec [carta] anno M. C. tertio decimo, concurrente

(48) [VII, epacta XI, indictione VI, regnante Colomano] rege plissimo Hungarorum, presidente Strigoniensi sedi domino Laurentio metropolitana, [confici]matus est hoc privilegium sancti Ypoliti et

(49) [sigillatum per manus domini Manassii episcopi Zagrabensis, rusu predicti] regis. [De aliis episcopis confirmatore] erant: dominus Paulus Colocensis, dominus Symon Quinquecelestiarum, dominus Vclferus Agriensis, dominus

(50) [Symon episcopus Ultradislavus, dominus Matheus Vesprimensis, dominus Marcellus Vacensis, dominus Georgius Geuriensis,] dominus Syxtus Vvaradiensis, dominus Laurencius Chemdiensis, dominus Gregorius Jaderinus, Fel[icianus]

(51) [prepositus Albensis, Robertus Strigoniensis. De comitibus: Jo-hannes palatinus comes, Saul de Bythjar, Quadele de Bachie, Thomas Albensis, Teobaldus Sumigensis, Mercenarius princeps Utraislavus.